

Dosarul nr. 2r-778/18

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana (Sergiu Suvac)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (Maria Moraru, Eugeniu Clim, Vitalie Cotorobai)

DECIZIE

03 octombrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Tamara Chișca-Doneva
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Ludmila Vozian, reprezentată de avocatul Mihai Garaba,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Tudor Vozian împotriva lui Igor Vozian, Luciei Vozian, Nataliei Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Ludmilei Vozian și Eugeniu Selivestrov cu privire la determinarea cotelor-părți din proprietatea comună, vânzarea forțată a bunului la licitație, distribuirea sumei încasate proporțional cotei-părți a fiecărui proprietar și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva încheierii din 12 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins cererea lui Igor Vozian, Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian și Ludmila Vozian, reprezentați de avocatul stagiar Mihai Garaba cu privire la scutirea de la plata taxei de stat, s-a comunicat apelanților despre necesitatea achitării taxei de stat în cuantum de 9 717 de lei fiecare,

și împotriva încheierii din 26 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a restituit cererea de apel depusă de Igor Vozian, Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian și Ludmila Vozian, reprezentați de avocatul stagiar Mihai Garaba, din motiv că apelanții nu au îndeplinit în termen indicațiile instanței de apel și nu au prezentat dovada de plată a taxei de stat,

constată:

La 28 septembrie 2016, Tudor Vozian, reprezentat de avocatul Valeriu Pelin, a depus cerere de chemare în judecată, concretizată prin cererea din 13 decembrie 2017, împotriva lui Igor Vozian, Luciei Vozian, Nataliei Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Ludmila Vozian și Eugeniu Selivestrov cu privire la recunoașterea după Igor Vozian, Lucia Vozian, Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Ludmila Vozian și Eugeniu Selivestrov a dreptului de proprietate asupra a câte $\frac{1}{7}$ cotă-parte pentru fiecare din apartamentul XXXXX; dispunerea vânzării forțate a acestui apartament la licitație și distribuirea prețului către proprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia din coproprietari și compensarea cheltuielilor de judecată (vol. I, f.d. 139-141).

Prin hotărârea din 18 decembrie 2017 a Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, (vol. I, f.d. 154-155, 160-165) acțiunea depusă de Tudor Vozian a fost admisă parțial și s-au delimitat cotele-părți ideale din proprietatea comună ale proprietarilor Tudor Vozian, Lucia Vozian, Igor Vozian, Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian și Eugeniu Selivestrov asupra bunului imobil: XXXXX cu atribuirea a câte $\frac{1}{6}$ cotă-parte fiecăruia din coproprietari.

S-a împărțit apartamentul XXXXX prin vânzare acestuia la licitație publică și distribuirea între coproprietarii Tudor Vozian, Lucia Vozian, Igor Vozian, Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Eugeniu Selivestrov a prețului obținut, proporțional cotei părți a fiecăruia dintre ei.

S-a încasat de la Lucia Vozian, Igor Vozian, Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian și Eugeniu Selivestrov în beneficiul lui Tudor Vozian cheltuielile suportate pentru serviciile de asistență juridică în cuantum de 6 000 de lei, precum și cheltuielile suportate în legătură cu citarea părților în sumă de 200 de lei.

În rest, cerințele s-au respins ca fiind neîntemeiate.

S-a încasat de la Lucia Vozian, Igor Vozian, Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian și Eugeniu Selivestrov în contul bugetului de stat taxa de stat de care a fost scutit reclamantul în sumă de 2 259,35 de lei.

La 20 decembrie 2017, Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Igor Vozian și Ludmila Vozian, reprezentați de avocatul stagiar Mihai Garaba, au declarat apel împotriva hotărârii din 18 decembrie 2017 a Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și compensarea cheltuielilor de asistență juridică (vol. I, f.d. 158-159).

Prin încheierea din 15 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău (vol. I, f.d. 170-171) nu s-a dat curs cererii de apel depuse de Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Igor Vozian și Ludmila Vozian, reprezentați de avocatul stagiar Mihai Garaba, și s-a acordat apelanților termen de 10 zile calendaristice, calculate din momentul comunicării încheierii, pentru înlăturarea neajunsurilor și prezentarea cererii de apel întocmite conform exigențelor Legii și a dovezii de achitare a taxei de stat în cuantum de câte 9 717 lei fiecare apelant.

La 30 martie 2018, Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Igor Vozian și Ludmila Vozian, reprezentați de avocatul stagiar Mihai Garaba, au depus cerere de apel motivată împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea cererii de apel, scutirea de la plata taxei de stat, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii (vol. I, f.d. 173-178).

Prin încheierea din 19 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău (vol. I, f.d. 197-200) cererea depusă de Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Igor Vozian și Ludmila Vozian, reprezentați de avocatul stagiar Mihai Garaba, cu privire la scutirea de la plata taxei de stat a fost respinsă și li s-a acordat apelanților termen de 10 zile calendaristice, calculate din momentul comunicării încheierii, pentru înlăturarea neajunsurilor și prezentarea dovezii de achitare a taxei de stat în cuantum de câte 9 717 lei pentru fiecare apelant.

Prin decizia din 04 iulie 2018 a Curții Supreme de Justiție (vol. I, f.d. 219-224) a fost admis recursul declarat de Igor Vozian, Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian și Ludmila Vozian și s-a casat încheierea din 19 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, cauza fiind restituită spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău de la etapa primirii cererii de apel.

Prin încheierea din 12 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău (vol. I, f.d. 227-229 recto-verso) cererea depusă de Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Igor Vozian și Ludmila Vozian, reprezentați de avocatul stagiar Mihai Garaba, cu privire la scutirea de la plata taxei de stat a fost respinsă și li s-a acordat apelanților termen de 10 zile calendaristice, calculate din momentul comunicării încheierii, pentru înlăturarea neajunsurilor și prezentarea dovezii de achitare a taxei de stat în cuantum de câte 9 717 lei pentru fiecare apelant.

Prin încheierea din 26 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău (vol. I, f.d. 232-234 recto-verso) a fost restituită cererea de apel depusă de Natalia Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Igor Vozian și Ludmila Vozian din motivul neînlăturării în termenul acordat de instanța de apel a neajunsurilor indicate în încheierea din 12 iulie 2018, și anume neprezentarea dovezii de achitare a taxei de stat în cuantum de câte 9 717 lei pentru fiecare apelant.

La 30 iulie 2018, Ludmila Vozian, reprezentată de avocatul Mihai Garaba, a declarat recurs împotriva încheierilor din 12 iulie 2018 și din 26 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău (vol. I, f.d. 237-241).

În motivarea recursului a invocat că Ludmila Vozian este pensionară, iar cuantumul pensiei este de 585,21 de lei, fapt ce se confirmă prin legitimația de pensionar.

De asemenea, a evocat că minimul de existență pentru un pensionar pe teritoriul Republicii Moldova, conform informației prezentate de Biroul Național de Statistică, este de 1 661,20 de lei.

Astfel, recurenta a opinat că instanța de apel, la examinarea cererii de scutire de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel, nu a efectuat o examinare adecvată a capacității sale de plată. Or, în condițiile în care are o pensie lunară în sumă de 585,21 de lei, impunerea de a achita o taxă de stat în cuantum de 9 717 lei la depunerea cererii de apel constituie o limitare disproporțională a dreptului său de acces la instanță.

În conformitate cu prevederile art. 425 din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Instanța de recurs consideră că, în speță, calea de atac este demarată în interiorul termenului legal, deoarece actul de dispoziție al instanței de apel datează cu 26 iulie 2018, iar recursul a fost declarat la 30 iulie 2018.

Examinând recursul declarat, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție îl consideră întemeiat și care urmează a fi admis, cu casarea încheierilor din 12 iulie 2018 și 26 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău în partea apelantei Ludmila Vozian, și soluționarea prin decizie a problemei respective în sensul admiterii cererii Ludmillei Vozian cu privire la scutirea de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel, din motivele ce succed.

În conformitate cu prevederile art. 427 lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, soluționând prin decizie problema respectivă.

Verificând legalitatea încheierii din 12 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău în partea apelantei Ludmila Vozian, prin prisma argumentelor invocate în recurs,

Colegiul constată că aceasta a fost emisă cu încălcarea normelor de drept procedural pertinente speței.

Articolului 84 din Codul de procedură civilă statuează că, se impune cu taxă de stat fiecare cerere de chemare în judecată (inițială și reconvențională), cererea intervenientului principal, cererea vizând cauzele cu procedură specială, cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, cererea de declarare a insolvenței, cererea de eliberare a titlului executoriu privind executarea hotărârilor arbitrale, cererea de apel, cererea de recurs, precum și cererea de eliberare a copiilor (duplicatelor) de pe actele judecătorești.

În sensul art. 364 alin. (1) din Codul de procedură civilă, cererea de apel se depune în scris la instanța judecătorească a cărei hotărâre se atacă, cu plata taxei de stat în cazul în care apelul se impune cu taxă, în condițiile legii.

Prin prisma art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea taxei de stat, pentru cererile de chemare în judecată privitor la litigiile cu caracter patrimonial, cererile de contestare a unui titlu executoriu sau a unui alt document prin care încasarea se produce în mod incontestabil cuantumul taxei de stat constituie 3% din valoarea acțiunii sau din suma încasată, dar nu mai puțin de 150 lei și nu mai mult de 25 000 lei de la persoanele fizice ... .

Conform art. 3 alin. (1) lit. j) din Legea taxei de stat, pentru cererile de apel împotriva hotărârilor instanțelor judecătorești cuantumul taxei constituie 75% din taxa ce urmează a fi plătită la depunerea cererii de chemare în judecată sau alte cereri (plângeri) iar în cazul litigiilor cu caracter patrimonial – 75% din taxa calculată din suma contestată.

La fel, Colegiul atestă că, distinct normelor legale precitate, legiuitorul a prevăzut și situații în care justițiabilii pot beneficia de scutirea de la taxa de timbru pentru efectuarea unui act de procedură sau de amânarea acesteia. Astfel, în conformitate cu art. 85 alin. (4) din Codul de procedură civilă, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, persoana fizică sau juridică este scutită de către judecător (de către instanța judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.

Deopotrivă, prevederi similare se regăsesc și în articolul 4 alin.(1) din Legea taxei de stat, care prescrie că în cazurile prevăzute de lege, la cerere, judecătorul sau instanța judecătorească, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, este în drept să elibereze, complet sau parțial, de plata taxei de stat persoanele fizice și juridice, precum și să eșaloneze sau să amâne achitarea taxei de stat.

Astfel, din conținutul normelor de drept precitate se desprinde că, în dependență de situația materială a justițiabililor și în baza unor probe verosimile, judecătorul sau, după caz, instanța de judecată poate să decidă scutirea, amânarea sau eșalonarea plății taxei de stat pentru efectuarea unui act de procedură.

În condițiile speței se constată că, prin cererea de apel suplimentară depuse, la 30 martie 2018, Ludmila Vozian, reprezentată de avocatul stagiar Mihai Garaba, a solicitat *inter alia* scutirea sa de la plata taxei de stat la declararea apelului. Totodată, analizând memoriul cererii, se desprinde că în motivarea scutirii sale de la plata taxei de timbru, Ludmila Vozian a invocat că este pensionară și are o pensie modestă în mărime de 585,21 de lei, care nu-i permite să achite taxa de stat în cuantum de 9 717 lei.

Colegiul opinează că, la examinarea cererii Ludmillei Voizian cu privire la scutirea de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel, instanța inferioară nu a efectuat o examinare multiaspectuală a capacității Ludmillei Voizian de a plăti taxa de stat, limitându-se doar la expunerea rezumatelor unor cauze din jurisprudența CtEDO, care de altfel nu sunt relevante speței.

În acest sens, se atestă că instanța de apel nu a dat apreciere justă probelor administrate de Ludmila Voizian în sensul demonstrării situației sale materiale ce nu-i permite să achite taxa de stat în cuantumul impus de instanța de apel. Or, din conținutul legitimației de pensionar seriaXXXXX, fotocopia căreia este anexată la materialele cauzei, rezultă indubitabil că, în anul 2012, Ludmillei Voizian i-a fost stabilită pensia de vârstă în sumă de 585,21 de lei, în anul 2013 aceasta fiind majorată până la suma de 624,71 de lei, iar de la 01 aprilie 2015 până la suma de 717,87 de lei.

Deopotrivă, este imperios faptul că potrivit informației Biroului Național de Statistică, minimul de existență în semestrul I al anului 2018 a constituit în medie 1 895,70 de lei pe lună pentru o persoană [<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6129>].

Prin urmare, Colegiul apreciază că taxa de stat impusă Ludmillei Voizian la depunerea cererii de apel, în cuantumul de 9 717 lei, este exorbitantă în comparație cu pensia acesteia și excede cu mult venitul lunar al acesteia.

La caz, este notabil faptul că statul urmează să asigure aplicarea eficientă și uniformă a prevederilor normative referitoare la scutirile sau facilitățile la achitarea taxei de stat, iar dreptul de acces la un tribunal consacrat de art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului urmează a fi înțeles ca un drept de acces concret și efectiv.

Coroborând dispozițiile normelor legale precitate cu circumstanțele de fapt stabilite, Colegiul opinează că soluția instanței de apel de a respinge cererea apelantei Ludmila Voizian cu privire la scutirea sa de la plata taxei de stat în cuantumul de 9 717 lei este emisă în discordanță cu dispozițiile art. 85 alin. (4) din Codul de procedură civilă. Or, în condițiile speței, impunerea apelantei de a achita o taxă de stat, cuantumul căreia excede cu mult venitul lunar al acesteia, constituie o limitare disproporțională a dreptului său de acces liber la justiție.

Respectiv, Colegiul vedește că ar fi echitabil de a aplica față de Ludmila Voizian prevederile art. 84 alin. (4) din Codul de procedură civilă și a o scuti de la plata taxei de stat ce urma să o achite la depunerea cererii de apel, deoarece în condițiile speței nescutirea de la plata taxei de stat ar constitui un impediment al acesteia la accesul liber la justiție. Or, apelanta a prezentat informații privind pensia sa relativ modestă, comparativ cu taxa de stat impusă spre achitare, și care se prezumă a fi unica sa sursă de existență, iar instanța de apel nu a exprimat dubii cu privire la mărimea pensiei acesteia și nici cu privire la existența altor surse de venit (a se vedea *inter alia* cauza Malahov c. Moldovei cererea nr. 32268/02, hotărârea din 7 iunie 2007, § 31).

Sub acest aspect și pornind de la faptul că instanța de apel eronat, prin încheierea din 12 iulie 2018, a respins cererea Ludmillei Voizian cu privire la scutirea sa de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel, precum și întru evitarea îngrădirii accesului liber la justiție a acesteia, garantat de art. 20 din Constituția Republicii Moldova și art. 5 din Codul de procedură civilă, se impune concluzia

necesității casării încheierii din 12 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău în partea în care a fost respinsă cererea Ludmillei Voizian cu privire la scutirea sa de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel și a obligat-o să achite taxa de stat în cuantum de 9 717 lei, cu emiterea în această parte a unei decizii sub formă de încheiere prin care să fie admisă cererea Ludmillei Voizian cu privire la scutirea acesteia de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel.

Colegiul notează că, Înalta Curte a învederat în practica sa constantă că, dreptul de acces la un tribunal constituie un element inerent tuturor garanțiilor procedurale prevăzute în Convenție (hotărârea Campbell și Fell vs. Marea Britanie din 25 februarie 1982). Drepturile fundamentale trebuie garantate într-o manieră concretă și reală, iar nu iluzorie și teoretică, imposibilitatea concretă de sesizare a unei instanțe de către persoana interesată constituie o încălcare a dreptului acesteia de acces la justiție (hotărârea Airey vs. Irlanda din 09 octombrie 1979).

Astfel, soluția adoptată de instanța de apel prin încheierea din 12 iulie 2018 nu este compatibilă cu respectarea garanțiilor unui proces echitabil, în sensul prevederilor art. 6 § 1 CEDO, care statuează că orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil.

Totodată, Colegiul învederează că încheierea de restituire a cererii de apel este indisolubil legată de încheierea de a nu da curs cererii de apel. Respectiv, restituirea cererii de apel venind ca sancțiune aplicată apelantului în cazul neîndeplinirii, în interiorul termenului acordat, cerințelor indicate în încheierea de a nu da curs cererii de apel.

Astfel, având în vedere că instanța de recurs a apreciat ca fiind eronată soluția instanței de apel de a nu da curs cererii de apel depuse de Ludmila Voizian împotriva hotărârii din 18 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, se desprinde și netemeinicia încheierii din 26 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău în partea restituirii cererii de apel depusă de Ludmila Voizian împotriva hotărârii din 18 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana.

În această ordine de idei, Colegiul conchide necesitatea casării încheierii din 26 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău în partea restituirii cererii de apel depusă de Ludmila Voizian, ca fiind un act judecătoresc subsecvent celui din 12 iulie 2018.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că, încheierile din 12 iulie 2018 și 26 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău sunt emise cu încălcarea normelor de drept procedural, iar argumentele invocate de recurentă și-au găsit confirmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa încheierea din 12 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău în partea în care a fost respinsă cererea Ludmillei Voizian cu privire la scutirea sa de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel și a obligat-o să achite taxa de stat în cuantum de 9 717 lei, cu emiterea în această parte a unei decizii sub formă de încheiere prin care să fie admisă cererea Ludmillei Voizian și să fie scutită acesta de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel.

Continuând șirul logic, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a casa și încheierea din 26 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău în partea restituirii cererii de apel depuse de Ludmila

Vozian împotriva hotărârii din 18 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana.

În conformitate cu art. 427 lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție decide:

Se admite recursul declarat de Ludmila Vozian, reprezentată de avocatul Mihai Garaba, împotriva încheierilor din 12 iulie 2018 și din 26 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

Se casează încheierea din 12 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău în partea în care a fost respinsă cererea Ludmillei Vozian cu privire la scutirea sa de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel și a obligat-o să achite taxa de stat în cuantum de 9 717 lei, și se emite în această parte o decizie sub formă de încheiere prin care:

Se admite cererea Ludmillei Vozian cu privire la scutirea sa de la plata taxei de stat, și, se scutește Ludmila Vozian de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel împotriva hotărârii din 18 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana.

Se casează încheierea din 26 iulie 2018 a Curții de Apel Chișinău în partea restituirii cererii de apel depuse de Ludmila Vozian împotriva hotărârii din 18 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana.

Se remite Curții de Apel Chișinău cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Tudor Vozian împotriva lui Igor Vozian, Luciei Vozian, Nataliei Gurdiș (Vozian), Valentin Vozian, Ludmillei Vozian și Eugeniu Selivestrova cu privire la determinarea cotelor-părți din proprietatea comună, vânzarea forțată a bunului la licitație, distribuirea sumei încasate proporțional cotei-părți a fiecărui proprietar și compensarea cheltuielilor de judecată, pentru examinarea cererii de apel depuse de Ludmila Vozian.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Nicolae Craiu